

Onze buren, de Afghaanse hongerstakers...

De uitvoering van het akkoord zal niet over een leien dakje lopen

door Griet Van Meulder en Daniel Liebmann

In Antwerpen poogde een 29-jarige Afghaanse vader van drie kinderen zelfmoord te plegen door verschillende keren met een keukenmes in zijn buik te steken. Hij had een bevel gekregen om het land te verlaten. Midden juli 2003 kregen een duizendtal Afghaanse asielzoekers (1100 volgens de meeste bronnen) tegelijkertijd een negatief antwoord op hun asielaanvraag. Vluchtelingen die voor juli 2001 aankwamen mochten volgens de brief nog drie maanden blijven, gezinnen met kinderen tot maart 2004. Ze konden binnen de 15 dagen beroep aantekenen bij de Vaste Beroepscommissie maar door de zomervakantie waren er nauwelijks advocaten beschikbaar. De Afghaanse gemeenschap luidde de alarmbel.

Ze voelden zich bedrogen door de asielprocedure. Gedreven door wanhoop en vanuit een sterk onrechtvaardigheidsgevoel startten ongeveer 90 Afghanen van verschillende etnische, religieuze of politieke origine, op 24 juli 2003 een hongerstaking in de Heilig-Kruiskerk in Elsene. De groep groeide aan tot 300. Na 22 dagen hongeren, van 24 juli tot 14 augustus, bereikten ze een akkoord met federaal ombudsman **Pierre-Yves Monette**.

Het loont de moeite om deze drie weken durende strijd eens onder de loep te nemen. De centrale vraag stelt zich immers : hoe zijn de Afghaanse hongerstakers er in geslaagd om een weliswaar beperkte maar wel structurele vooruitgang te boeken op een terrein waar sinds de jaren '90 nederlagen geleden worden (met uitzondering van de one-shot regularisatie van 2000, die dan wel een opdrijven van de uitzettingen als tegenpool had), en dit zonder noemenswaardige of concrete steun van politieke partijen of niet-gouvernementele organisaties.

Een groot deel van het antwoord ligt bij de vastberadenheid van de hongerstakers zelf, gecombineerd met de dagelijkse, concrete solidariteit van de burenrade (assemblée des voisins). Het belang van de assemblée situeert zich niet enkel op humanitair vlak. De burens vormden natuurlijk een directe humanitaire steun, naast het Rode Kruis en het OCMW van Elsene (die al vlug ontoereikend bleken) maar de draagwijdte van de assemblée reikt veel verder dan het bieden van eerste hulp.

De assemblée

Via de organisatie van de "**assemblée des voisins**" op de trappen van de Heilig-Kruiskerk steunden honderden mensen de strijd van de Afghaanse vluchtelingen. In het tragisch moment waarin mannen en vrouwen hun leven op het spel zetten voor de verdediging van hun bestaansrecht hebben de burens met een groot rechtvaardigheidsgevoel, op eenvoudige maar vastberaden wijze, het isolement doorbroken waarin de hongerstakers zaten. Het isolement van vluchtelingen vormt een essentiële pijler van de vreemdelingenpolitiek : vluchtelingen worden doelbewust ver weg van elk contact met Belgische burgers opgesloten in open of gesloten centra. Zes Koerden begonnen eveneens in de maand juli moederziel alleen aan een vergeten hongerstaking in het open centrum voor kandidaat vluchtelingen van Awwaila (in de buurt van Spa). Ze stonden met hun actie na 37 (1) dagen hongeren waarna

ze in kritieke toestand naar het ziekenhuis werden gevoerd. Er waren geen burens om de solidariteit te organiseren, de directrice van het centrum verklaarde dat ze neutraal zou blijven.

De burenrade in Elsene begon heel spontaan op 30 juni 2003 met een ontmoeting met de Afghaanse vluchtelingen rond een tas thee, een initiatief van enkele buurtbewoners en sympathisanten. In tegenstelling tot wat verwacht werd, daagden 50 mensen op... Van daaruit groeide de Assemblee. Overal in de buurt werden affiches geplakt en strooibriefjes verspreid aan alle burens van 'hier en elders' waar in opgeroepen werd tot concrete solidariteit met de Afghaanse vluchtelingen én (niet onbelangrijk !) de andere sans-papiers van de wijk.

De eerste assemblee van vrijdag 1 augustus telde 300 à 400 mensen, waaronder heel wat buurtbewoners die zich voor het eerst engageerden. Een Belgische vrouw sprak over haar calvarietocht die ze reeds twee jaar onderneemt om voor haar man zonder papieren, de vader van haar kinderen, een verblijfsvergunning te bekomen. Enkele sans-papiers van Elsene, gedoemd tot een rechteloos bestaan en schandalig onderbetaalde, illegale jobs kwamen openbaar getuigen over hun leven in de clandestiniteit, hun jarenlange strijd voor papieren, hun angst voor uitzetting.

De Afghaanse vluchtelingen legden uit waarom ze in hongerstaking waren, hoe ze allen in dezelfde periode een bevel hadden gekregen het land te verlaten, waarom ze niet terug kunnen. Contradicties werden duidelijk... Het Belgisch Ministerie van Buitenlandse zaken raadt via zijn website de Belgen ten stelligste af om naar Afghanistan te reizen. De Afghanen kregen het bevel terug te gaan naar een land dat door de Belgische regering als "onstabiel en gevaarlijk" wordt omschreven. Een buurtbewoner : *"De hongerstaking van onze Afghaanse vrienden is gerechtvaardigd. Het is geen chantage, maar een wanhoopsdaad. De beslissing over hun lot getuigt van een diepgaande onrechtvaardigheid. Ze duwt de Afghanen in de dood als ze terug moeten of in een clandestien statuut als ze in België blijven. De Minister van Binnenlandse Zaken moet begrijpen dat hij hier geen dossiers beheert maar het lot van mensen zoals u en ik"*. Doorheen de spontane verhalen en steunbetuigingen vanuit diverse motivaties en achtergronden klonk een gemeenschappelijke verontwaardiging over een ondoorzichtige administratie die rechteloosheid en willekeur creëert.

Via haar open werking stimuleerde de assemblee nieuw en creatief engagement, velen waren bereid om in actie te schieten, er werden een tiental werkgroepen opgericht met telkens één coördinator. Een werkgroep van 30 burens bereidde gedurende meer dan

twee weken elke middag soep en elke avond warme maaltijden voor de zwangere vrouwen, de kinderen en de vrouwen die borstvoeding gaven (in totaal een 80-tal kinderen en een 10-tal vrouwen). Het geld voor het voedsel werd ingezameld (er werd maar liefst voor 1025 euro aankoopbonnen in grootwarenhuizen verkregen). Dit contact creëerde vertrouwen en vriendschapsbanden. Het is bijvoorbeeld één van de buurvrouwen die zelf zwanger is, die er in slaagde de zwangere vrouwen terug te doen eten. In de werkgroep 'kinderanimatie' hebben meer dan 60 mensen (vooral uit Brussel, maar ook uit Aalst, Kortrijk, Gent, Halle,...) via theater, circus (met de passende naam : clowns et magiciens sans frontières), film, zang- en muziekanimatie, tekenen, schilderen, knutselen en waterspelen ...er voor gezorgd dat de stress in de kerk een beetje verminderde en dat aan de kinderen een actieve rol gegeven werd in de solidariteitsactie. Tientallen mensen brachten speelgoed naar de kerk. De gemeente stelde een schoolplein ter beschikking en zorgde voor sanitaire voorzieningen. Andere werkgroepen waren niet minder essentieel : de groep 'materiële en hygiënische noden', de dokterspermanentie, de werkgroep die de manifestatie organiseerde en de perscontacten onderhield, er ontstond een telefoonketting (voor vlugge noodmobilisaties), een e-mailinglist, een financiële verantwoordelijke, zelfs een fantasierijke wijkdichter die zijn verbeelding over het leven in en rond de kerk dagelijks op papier zette in "*Lettres Afghanes*", een meter-en peterschapssysteem om de was van de kinderen te doen (de ouders waren daar niet meer toe in staat) en last but not least, de juridische werkgroep. Deze laatste bestond uit vooral jonge mensen die op intelligente en creatieve wijze juridische steun boden aan de hongerstakers. Via hun engagement in het informeel Brussels huis van en voor sans-papiers, de "**Ambassade Universelle**", hadden enkele onder hen een rijke ervaring met het ondoorzichtige vreemdelingenrecht, dat vol uitzonderingsprocedures en wijzigende circulaires zit. Het was vanuit deze werkgroep dat het excellente (en verlossende) idee kwam om de federale ombudsman als bemiddelaar te vragen.

Eén sympathisant ging op 11 augustus 2003 mee in hongerstaking, hetgeen onmiddellijk positieve mediabelangstelling opleverde en erg geapprecieerd werd door de Afghanen die hem vanaf dan beschouwden als "*een broeder voor het leven*".

De politieke en strategische beslissingen gebeurden via democratische stemmingen in voltallige assemblee : het verspreiden van de petitieactie van de hongerstakers, het schrijven van open brieven aan **Dewael**, het bestoken van deze laatste met protestbrieven en e-mails, het organiseren van de steunmanifestatie.

De burens bogen zich over concrete moeilijkheden die zich onvermijdelijk aandienden. Hoe reageren op zeer kleine extreem-rechtse groepjes (van Nation en Vlaams Blok) die twee keer amok kwamen maken ? De vergadering koos om hen te negeren, een tegenbetoging zou hun belang immers buitensporig uitvergroten. Het beste antwoord op een dergelijke provocatie was de uitbouw van een sterke assemblee als tegenkracht. Hoe een protestbeweging organiseren terwijl de burgemeester onder invloed van de aankondiging van de actie van extreem-rechts een samscholingsverbod voor iedereen afkondigde, ook voor de assemblee ? Met waarnemend burgemeester (**Pierre Lardot**, PS) voor de trappen van de kerk in discussie treden en hem ervan proberen te overtuigen dat extreem-rechts op die manier een enorme machtspositie krijgt. Dat de burgemeester extreem-rechts liet oppakken, was een zorg minder voor de burenrade vermits deze betogers een direct gevaar betekenden voor de vluchtelingen. Maar moest de burenrade over dezelfde kam geschoren worden als extreem-rechts ? Wordt dan telkens als extreem-rechts een actie aankondigt elk democratisch recht op betogen en op vrije meningsuiting gefnuikt voor iedereen, voor alle democratische burgers van de gemeente ? Na veel onduidelijkheid en toen de assemblee besliste om voor het gemeentehuis te manifesteren, liet **Lardot** de

solidariteitsmanifestatie op 10 augustus toch voor de kerk plaatsvinden.

De praktische uitvoering van de beslissingen van de assemblee gebeurden in de werkgroepen die in plenaire groep telkens een verslag brachten van hun activiteiten. Alle beslissingen werden steeds genomen na overleg met en akkoord van de hongerstakers. Zo kon vorm gegeven worden aan de concrete solidariteit, die uiteindelijk ook de ruggengraat van de hele assemblee vormde.

De permanente aanwezigheid van de burens in de kerk, de regelmatige organisatie van de burenrraad (al was die soms wat chaotisch, met onvermijdelijke spanningen en meningsverschillen, vooral tijdens de stressende en verwarrende laatste dagen), lieten de Afghanen toe niet snel te plooiën voor alle *"realistische"* oplossingen die de *"tussenpersonen"* van de regering hen telkenmale uit de doeken kwamen doen : hun eisen zouden in strijd zijn met de publieke opinie en de Minister zou nooit plooiën voor hun chantage.

De assemblee heeft ook iets veranderd in de hoofden van de gewone burgers die actieve buurtbewoners werden : het gevoel van machteloosheid werd doorbroken, mensen voelden dat ze via collectieve organisatie een doelgerichte rol kunnen spelen, dat ze via krachtsverhoudingen wel degelijk iets kunnen veranderen, én dat ze ook kunnen winnen, zelfs al is het maar een beperkte overwinning ! Een 30-jarige buurvrouw formuleerde de ervaring van het *'andersglobalisme van hier en nu'* op treffende wijze : *"De wereld kan veranderen, kerk na kerk, trap na trap, hier of elders, stap na stap. (...) Tijdens deze verschrikkelijk intense weken hebben we met verbazing en vervoering gemerkt dat rond de Afghanen plots vrijgevigheid, solidariteit, tederheid en onvoorwaardelijke strijd verscheen. Niet als abstracte noties die geklasseerd kunnen worden als 'naïviteit en andere dromen', maar als een erg besliste collectieve kracht die, ondanks al het bestaande cynisme, in staat is om de wereld te veranderen"*.

De Minister en de Commissaris-generaal : secrets and lies

Vanaf het begin van de hongerstaking gebruikte de Commissaris-generaal van Vluchtelingen en de Staatslozen **Pascal Smet** (SP.A) zijn gebruikelijke arrogantie ; hij ontmoette de hongerstakers *"niet om te onderhandelen maar om hen de Belgische politiek uit te leggen, ... deze mensen zijn niet goed geïnformeerd"*. Hij verklaart dat de hongerstaking *"verlammend is voor de staat"* en dat elk dossier op grondige én individuele wijze afgehandeld werd. **Pascal Smet** stelt dat de repatriëringen moeten doorgaan en dat Afghanistan geschoolde mensen nodigt heeft. Hij belooft zonder verpinken *'jobtraining'* en zelfs een gereedschapskist indien ze vrijwillig terugkeren. Met als argument dat de humanitaire hulp die gekoppeld werd aan hun uitwijzing nog niet klaar was, stelt **Smet** vrij snel voor dat het uitwijzingstermijn verlengd zou worden tot maart 2004 voor alleenstaanden, juni 2004 voor gezinnen. De hongerstakers verwerpen dit voorstel.

Pascal Smet kan soms ook heel eerlijk zijn *"ik begrijp niet wat ze willen"*. Op dit vlak kunnen we hem op zijn woord geloven. **Pascal Smet** is een bureaucraat van de 21ste eeuw, hij combineert een managersvisie op het functioneren van de Staat met een politionele visie op de maatschappij : zo kan hij selecteren, weigeren, controleren, opsluiten, deporteren, enz., maar vooral niet begrijpen.

Minister van binnenlandse zaken **Dewael** (VLD) en Commissaris-generaal **Pascal Smet** weigeren elke discussie over de Afghaanse eis voor een collectieve regularisatie en spreken over *"pure chantage, onaanvaardbaar in een rechtsstaat"*. Ze herhalen dat elke asielzoeker individueel beroep kan aantekenen. Enkele politieke partijen laten van zich horen. De CDH verklaart dat de regering moet afstappen van een collectieve uitwijzing, Ecolo stelt dat de bevelen het land te verlaten geschrapt moeten worden en dat er een individueel onderzoek van de regularisatiedossiers moet komen. Later stelt PS'er **Delizée** in de kamercommissie een tijdelijk statuut voor (zoals voor de Kosovaren) dat toelaat dat de Afghanen 12 tot 18 maanden legaal in het land kunnen blijven en ook Ecolo en Agalev willen een speciaal statuut voor oorlogsvluchtelingen. Begin augustus schaart **De Bethune** van de CD&V zich eveneens achter dergelijk standpunt. **Stevaert** liet zijn partijgenoot **Smet** niet in de steek, met uitzettingen op zich had hij het blijkbaar niet zo moeilijk maar het uitzetten van kinderen die perfect Nederlands praten,... dat vond hij toch onmenselijk. Op 29 juli antwoordt **Dewael** op vragen van de commissie van Binnenlandse Zaken van de Kamer. Hij herbevestigt dat hij niet zal toegeven aan chantage, dat hij niet tussenkomt in de asielprocedure en dat hij vertrouwen heeft in **Pascal Smet** die bij het nemen van zijn beslissing met alle internationale rapporten rekening heeft gehouden, ook die van **Human Rights Watch**. Pech voor **Pascal Smet**, diezelfde dag verschijnt er een nieuw rapport van **Human Rights Watch** met duidelijke inhoud : de veiligheid van de Afghaanse vluchtelingen die terug gestuurd worden, kan niet verzekerd worden. De mensenrechtensituatie is dramatisch. Vanaf dan verdwijnt **Pascal Smet** van het toneel, de regering liet weten dat **Smet** gezien zijn functie *"onvoldoende neutraal"* was en tegelijk *"rechter en partij"*. Enkele weken later neemt **Smet** plots ontslag als Commissaris-generaal en krijgt hij van zijn partijvrienden een nieuwe job : staatssecretaris voor mobiliteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Vanaf 30 juli 2003 verandert **Dewael** het geweer van schouder en gebruikt andere middelen : de criminalisering. Hij organiseert een *"informele persbriefing"* waar hij insinueert dat de hongerstakers gemanipuleerd zijn. Door wie dan wel ? Door mensen die er belang bij hebben dat België erkent dat Afghanistan in oorlog is. Waaruit blijkt die manipulatie ? Er zijn Afghanen die GSM-gesprekken voeren voor de trappen van de kerk en instructies zouden geven aan de hongerstakers. Zijn er bewijzen ? Het gaat om een vermoeden, het onderzoek is aan de gang, we kunnen niets zeggen. Deze positie wordt volledig ondersteund door waarnemend OCMW-voorzitter van Elsene, **Philippe Brunelli** : *"De situatie waarin de Afghanen zich bevinden kan bijna vergeleken worden met een opsluiting, er zijn groepschefs die instructies geven zodat niemand de kerk verlaat, maar diezelfde leiders aarzelen niet om zelf enkele uren de kerk te verlaten om te gaan eten"* Ook later beweert **Brunelli**, zonder veel succes trouwens, allerlei elementen te ontluisteren waaruit zou blijken dat de hongerstakers eten. Het is de bedoeling de actie in diskrediet te brengen door asiel te assimileren met mensenhandel en de hongerstakers voor te stellen als oplichters. **Dewael** noemde de vrijwilligers van het Rode Kruis als één van zijn bronnen. Enkele dagen later reageerde het Rode Kruis boos en verontwaardigd in de pers, zij hebben zoiets nooit beweerd. De Afghanen ontkenden kalm alle geruchten : *"hun argumentatie moet wel erg zwak zijn om dergelijke beschuldigingen te lanceren"*.

Rond 30 juli wordt een nieuwe bemiddelaar gestuurd : **Jacques Mouchet**, een vertegenwoordiger van het VN Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen (HCV) . Ondertussen volgen de verklaringen van mensenrechtenorganisaties elkaar op, ook voor Franstalig Amnesty International België is een terugkeer onmogelijk. In De Morgen verschijnt een artikel waarin missiehoofd van Artsen zonder Grenzen, vanuit de Afghaanse stad Mazar-i-Sharif verklaart : *"Afghanistan is op dit moment een onmogelijk land om in te leven. Het lijkt mij de normaalste zaak van de wereld om die mensen een vluchtelingenstatuut te geven"*.

Ook de vertegenwoordigers van de Afghaanse gemeenschap waren in hun pen gekropen. Ze schreven een open brief aan **Dewael** waarin ze opnieuw pleitten voor een collectieve oplossing. Ze hadden het gevoel dat de Belgische overheid hun asioldossier

onterecht collectief behandeld had, de bevelen om het land te verlaten waren massaal en gelijktijdig verzonden, nu wilden ze ook een collectieve reparatie. Ze nemen de asielprocedure op de korrel, toen ze naar hier kwamen hadden ze een goed dossier, de erkenning als politieke vluchteling was bijna gegarandeerd. In België werden hun aanvragen echter in de koelkast gestoken, ze moesten jaren op een antwoord wachten en krijgen nu allen op hetzelfde moment een negatieve brief in de bus.

De Afghanen hebben de contradictie van hun tegenstander goed begrepen. Op vlak van de asielpolitiek heeft de paars-groene regering het principe "*last in first out*" geïnstalleerd : d.w.z. prioriteit voor het deporteren van diegenen die laatst het land binnen kwamen. Om dit te realiseren diende men de asielaanvragen collectief te systematiseren, per nationaliteit ("beheer van de in- en uitstroom"). Maar deze praktijk is illegaal. België werd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens veroordeeld voor het collectief deporteren van 74 Roma's in 1999 (waaronder een meerderheid kinderen). Het is dus onontbeerlijk voor de regering om de administratieve fictie van de individuele behandeling van de dossiers te behouden. Dit individueel recht wordt immers bepaald in de Conventie van Genève en de Belgische wetgeving.

Dewael en **Verhofstadt** antwoordden in een brief aan de Afghaanse vertegenwoordigers dat ze in geen geval bereid zijn een collectieve oplossing uit te werken en stellen voor de ambassadeur van Afghanistan naar de kerk te sturen, een voorstel dat met verontwaardiging onthaald wordt bij de hongerstakers.

Op vrijdag 1 augustus spreekt VN-gezant **Peter Van Der Vaart** de asielzoekers toe. De stakers noemen zijn interventie "*oud nieuws*". Ondertussen werd de burenrade steeds actiever, en de druk op de positie van de Minister sterker.

Noch van **Pascal Smet**, noch van de VN-bemiddelaars viel iets te verwachten, zij kwamen enkel het regeringsstandpunt herhalen. OCIV vraagt op 5 augustus een bemiddelaar van het Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding. Dit wordt afgewezen door **Dewael**, het centrum mag niet bemiddelen omdat **Henri Goldman** in de pers verklaringen heeft afgelegd en zo zijn neutraliteit verloor. **Goldman** was inderdaad de enige betrokken ambtenaar die op dat moment een verstandige analyse naar voor schoof :

- Is het echt het Commissariaat-generaal dat beslist over de uitwijzingen van de Afghanen of ligt de beslissing op Europees niveau ? Een interessante vraag. Op een informele bijeenkomst van vertegenwoordigers van verschillende Europese landen en afgevaardigden van de **Internationale Organisatie voor Migratie** (IOM, een organisatie die gespecialiseerd is in vrijwillige repatriëringen) op 25 juli 2003 werden de uitzettingen voor verschillende Europese landen voorbereid.
- Een tweede kritiek van **Goldman** betreft de willekeur bij de regularisaties. Vandaag weet niemand meer op basis van welke criteria de regularisaties goedgekeurd worden. We zitten in dezelfde maatschappelijke situatie als net voor de regularisatie van 2000 en alle politieke partijen weten dit.
- Tenslotte maakt hij de vergelijking met de Iraanse hongerstakers (juni- Miniemenkerk) : *"Deze mensen zijn geen economische asielzoekers, het zijn meestal mensen die een culturele en materiële bagage hebben die hen toelaat verder te kijken. Ze willen een toekomst aan hun kinderen geven. Men moet weten dat dergelijke conflicten zich zullen vermenigvuldigen, we gaan meer en meer te maken krijgen met een geschoolde bevolkingsgroep die zich niet zal laten doen..."*

Zijn kritiek over de commissaris generaal was niet mild : *"Wanneer we de zelfzekerheid horen waarmee **Smet** verklaart dat de situatie in Afghanistan veilig is, terwijl alle serieuze NGO's en de UNO eerder het tegendeel beweren (...) dan is het moeilijk te aanvaarden dat zo iemand volgend jaar opnieuw een evaluatie van de toestand in Afghanistan zal opmaken"*

Op 7 augustus 2003 stelt **Dewael Victor Bricout** aan als nieuwe "*tussenpersoon*". **Bricout** was als kabinetchef van **Jean Gol**, toen die begin jaren '80 justitieminister was, ondermeer verantwoordelijk voor vreemdelingenbeleid en voerde een zeer rechtse, gecontesteerde politiek. Hij kwam nog maar eens vertellen dat de houding van de Minister niet wijzigde.

Ondertussen hadden de hongerstakers hun eisen sterk verminderd, ze hadden de collectieve regularisatie laten varen. De Afghanen wilden praten over een individuele regularisatie op voorwaarde dat die binnen een redelijke termijn afgehandeld werd en met doorzichtige criteria. Binnenlandse zaken weigert. *"Indien we een regularisatie toestaan aan alle Afghanen die sinds 3 jaar in procedure zijn dan betekent dit een structurele verandering van de asielpolitiek, hetgeen een impact zal hebben op 10 000 asielzoekers die momenteel met een tijdelijk statuut in België verblijven"* stelt **Dewael**. Het is belangrijk deze uitspraak in het achterhoofd te houden wanneer we de analyse maken van de uitvoering van het akkoord.

Geen toegevingen dus : **Bricout** blijft onverbiddelijk.

Rond 10 augustus onderneemt **Dewael** een nieuwe poging om de hongerstaking te criminaliseren en verdeeldheid te zaaien : deze keer staan de Afghanen onder druk van hun advocaten, vooral meester **Selma Benkhelifa** wordt gevisieerd. De Minister vindt het verdacht dat tijdens de gesprekken met drie opeenvolgende tussenpersonen de Afghanen hun toegevingen telkens weer introkken. (nogal paternalistisch, alsof de Afghanen geen autonome mensen zijn die zelf kunnen oordelen en beslissen) Weer moet **Mohamed Nazari** zich verantwoorden : *"alle beslissingen zijn genomen met instemming van de Afghanen, niet op aangeven van onze advocate (...) Het is trouwens logisch dat een advocaat het beste wil voor zijn cliënten en daarvoor tot het uiterste gaat"*. Deze verdachtmakingen verschijnen enkel in de Nederlandstalige kranten.

Het akkoord

Na het mislukken van de onderhandelingen van de verschillende "*tussenpersonen*" van de Minister besluiten de Afghanen het heft in eigen handen te nemen. Op voorstel van de burenrade vragen ze de federale ombudsman als onderhandelaar. De functie van federale ombudsman werd gecreëerd om te bemiddelen in conflicten tussen burgers en de federale overheidsadministratie. Hij heeft een dubbele macht van onderhandelen en onderzoeken. Jaarlijks legt hij in het parlement een rapport voor. In de burenrade was geweten dat dit rapport dikwijls kritisch is voor het functioneren van de Dienst Vreemdelingenzaken.

Met **Pierre-Yves Monette** kon inderdaad op respectvolle wijze onderhandeld worden. **Monette** koos er ook voor om twee mensen van de burenrraad als getuigen bij de onderhandelingen te betrekken. In de nacht van 13 op 14 augustus kondigt **Dewael** vroegtijdig het einde van de hongerstaking aan. Dit zorgde voor een volledig verlies van vertrouwen aan Afghaanse zijde en bracht verwarring en beroering teweeg in de kerk waar journalisten met hun eigen ogen konden vaststellen dat de minster loog want de hongerstaking was nog niet afgelopen.

Na drie dagen (en vooral nachten) onderhandelen kwam er op 14 augustus rond 13u eindelijk een akkoord. Er komt geen collectieve regularisatie maar het bereikte akkoord kan toch een succes genoemd worden. Heel concreet hebben de Afghanen meerdere tegemoetkomingen afgedwongen die ook van belang zullen zijn voor andere asielzoekers.

De Minister van Binnenlandse zaken verbindt er zijn administratie toe in de toekomst voor een bepaald aantal asielzoekers een objectief criterium te hanteren met betrekking tot regularisatie. Dit objectief criterium is geen gelegenheidsbeslissing maar werd als dusdanig, en dit naast andere criteria, overgenomen uit de wet van 22 december 1999. Ziehier wat dit criterium inhoudt :

- Elke persoon die het vluchtelingenstatuut heeft aangevraagd, maar na een termijn van drie jaar (families met schoolgaande kinderen) of vier jaar (alleenstaanden en kinderloze koppels) nog geen uitvoeringsbeslissing bekwaam kan worden geregulariseerd behalve wanneer de Minister oordeelt dat deze persoon een gevaar betekent voor de openbare orde of voor de nationale veiligheid.
- De Minister verbindt er zich toe de regularisatieaanvragen binnen de drie maanden te behandelen. Dit is een zwaar engagement als men weet dat de huidige wachttijd voor een antwoord 15 maanden bedraagt.
- De Minister erkent ook het gebrek aan objectiviteit bij het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatslozen in de beoordeling van de humanitaire situatie en de veiligheid in het land van oorsprong. In de toekomst zal hij zijn beslissingen dus moeten nemen op basis van een veel uitgebreider pakket rapporten. Meer bepaald zal het advies van de Minister van Buitenlandse Zaken - dat a priori niet onmiddellijk betrokken is bij de problematiek van een terugkeer - meespelen.
- Uitgeprocedeerde asielzoekers waarvoor het bevel tot uitwijzing werd opgeschort zullen vanaf nu recht hebben op een werkvergunning. Deze maatregel vereist een wijziging van het KB van 6 februari 2003 en ressorteert onder de bevoegdheid van de Minister van Werk, **Frank Vandenbroucke**.

Bekendmaking en uitvoering van het akkoord : verwarring alom

Nu zal natuurlijk nog veel afhangen van de wijzawaaropderegering dit akkoord zal uitvoeren. Tot op het einde heeft Minister **Dewael** gemanoeuvrerd om de onderhandelingen te doen mislukken.

Toen het akkoord er was, werd hij volledig hypocriet. Hij erkende dat er Afghanen mochten werken en dat er een regularisatie komt voor wie drie of vier jaar geen uitsluitel heeft gekregen over zijn of haar aanvraag voor het vluchtelingenstatuut maar anderzijds bleef hij er tegelijkertijd op hameren : *"Monette heeft dagenlang niets anders gedaan dan het Belgisch standpunt verduidelijken"*. Dat het regularisatiecriteria voortaan niet enkel voor Afghanen gelden maar ook voor alle andere asielzoekers wimpelt hij af : *"De criteria zijn niet veranderd. Ze gelden en ze golden al voor iedereen. Dat is geen toegift"*.

De hongerstaking van 14 Iraniërs in de Brussels Miniemenkerk in juni eindigde toen de overheid meldde dat hun asielaanvraag toch

ontvankelijk was en verder onderzocht zou worden. Voor de vele Iraniërs die niet deelnamen aan de actie werd niets bereikt. Deze praktijk van beperkte toegevingen aan een kleine groep hongerstakers had de regering reeds toegepast in het verleden maar kon nu niet meer gebruikt worden met 300 hongerstakers die bovendien gesteund werden door de hele Afghaanse gemeenschap. De actie van de Iraniërs had wel voorbereidend werk geleverd en de Afghanen op het idee gebracht met een grote groep in hongerstaking te gaan om zo voor de hele gemeenschap iets te bereiken.

Om de druk van de ketel te halen en om te anticiperen, om te voorkomen dat meer van dergelijke acties zouden volgen is de regering bereid om toegevingen te doen maar weigert anderzijds te erkennen dat er toegevingen gedaan werden. De Morgen op titelt op 27 augustus *"Regering wil regularisatie van 8000 asielzoekers"* en schrijft dat alle dossiers die niet binnen een redelijke termijn zijn afgehandeld in aanmerking komen voor regularisatie. Volgens de radio betreft het hier drie jaar voor gezinnen met kinderen, vier jaar voor anderen, kortom de criteria van de Heilig-Kruiskerk. Deze regularisatie zou (volgens sommige kranten en de Minister) absoluut niets te maken hebben met de hongerstaking in de Elsense kerk. Volgens radio 1 stond deze beslissing reeds in het regeerakkoord of *"het informeel regeerakkoord"*.

Eigenaardig, indien deze beslissing reeds voordien genomen was, waarom moesten de Afghanen dan drie weken hongerstakingen? Waarom maakte de regering deze beslissing dan niet onmiddellijk duidelijk vanaf de eerste dag? Waarom bleven ze gedurende weken hameren op een terugkeer van alle Afghanen, ook al waren die hier al drie of vier jaar? Op 10 augustus 2003 had de regering zich nog radicaal gekant tegen de regularisatie van Afghanen die sinds 3 jaar in procedure zijn (en nog geen uitvoerende beslissing hebben gekregen) omdat dit een *"structurele verandering"* zou teweeg brengen. Wij vinden in het regeerakkoord wel een passage over het recht om te werken voor uitgeprocedeerde asielzoekers wiens bevel het land te verlaten niet toegepast kan worden, maar niets concreet over een regularisatie. Enkele dagen voor de hongerstaking had de voorzitter van de Franstalige Liga voor Mensenrechten aan Le Soir een interview over het regeerakkoord gegeven met als titel *"gevangenis en asiel: de verborgen debatten"*. Daarin stelde hij dat er geen enkele hervorming van het asielbeleid wordt voorzien door de regering.

Eerst verscheen er in de Nederlandstalige kranten dat er bijna niets ging veranderen, later sprak men plots over 8000 regularisaties. Geen wonder dat het OCIV vele vragen binnenkreeg over de *"nieuwe regularisatiecampagne"*. Heel wat mensen vroegen zich af of er ook een regularisatie zou komen voor asielzoekers die 3 jaar (families met schoolgaande kinderen) of 4 jaar (alle anderen) asielprocedure achter de rug hebben (Raad van State niet meegerekend). Over deze mensen gaat het spijtig genoeg niet in het akkoord van de Afghaanse hongerstakers (en voor hun regularisatie moet zeker ook geijverd worden). De Minister heeft het in het akkoord van de Afghanen over asielzoekers die nog in procedure zijn en wiens procedure reeds 3 of 4 jaar aansleept (regularisatie via artikel 9.3 van de vreemdelingenwet).

Nog eens wordt duidelijk dat het vreemdelingenrecht bestaat uit onduidelijke uitzonderingsmaatregelen waarover zelfs aan officiële instellingen niet altijd voldoende informatie wordt gegeven. In sommige kranten schrijven journalisten over vreemdelingenrecht zonder de belangrijke nuances onder de knie te hebben. Dit doet de verwarring alleen maar toenemen.

De regering van haar kant wil ten allen prijzen ontkennen dat de actie van de Afghanen iets opgeleverd heeft, dat strijd loont, in dit geval ook voor andere asielzoekers. Deze demagogie maakt deel uit van het politieke spel. **Dewael** (en de eerste Minister) waren de enigen die tussenkwamen in naam van de regering, langs de zijde van de PS-ministers was een totale stilte waar te nemen. Er was dan ook geen enkele andere regeringsstem om de *"goede kanten"* van dit akkoord bekend te maken, rechts daarentegen kon stand houden dat er geen enkele toegeving gedaan werd.

Dergelijk politiek spel heeft te maken met het securitaire discours over immigratie dat vooral in Vlaanderen hegemonische vormen aanneemt; het racisme en het veiligheidsdenken maken integraal deel uit van de politieke retoriek. Onder druk van het Vlaams Blok werd dit discours door bijna alle politieke partijen overgenomen.

In de De Standaard en De Morgen werd de dag na de hongerstaking de visie van de minister grotendeels overgenomen. Aan Franstalige kant gaf Le Soir wel een zeer correcte weergave van het einde van de hongerstaking met als centrale titel: *"Een zeer belangrijke vooruitgang voor de asielzoekers"*.

In andere Vlaamse kranten is er toch een duidelijk onderscheid tussen de rechtse aanhangers van **Dewael** en een nog rechtsere lijn (nog moeilijk te onderscheiden van de visie van het Vlaams Blok).

In de Gazet van Antwerpen haalt **Paul Geudens** sterk uit tegen de *"toegevingen door Dewael aan de chantage"*, *"Naar onze mening was het bijvoorbeeld veel beter geweest indien men voor de eigenlijke onderhandelingen met de Afghanen had gewacht tot de hongerstaking was beëindigd. 'Stop met ons te chanteren, en dan kunnen we praten' Dat is niét gebeurd. De hongerstakers hebben eerst (veel) gekregen wat ze wilden, en zijn pas dan naar buiten gekomen. Haast als overwinnaars. Dat valt, vrees ik, bij een deel van de bevolking niet in goede aarde"*. Bij **Paul Janssens** van het Volk daarentegen luidt een andere klok: *"Minister van Binnenlandse Zaken Patrick Dewael heeft zijn zin gekregen. De actie van de Afghanen is voorbij en met wat geluk horen wordt er van die vluchtelingen nooit nog iets gehoord. Aan een groot deel van de publieke opinie heeft Dewael getoond dat hij keihard optreedt tegen vluchtelingen"*.

Vastberaden en concrete solidariteit

Het is juist omdat de hongerstakers geen enkele politieke steun kregen van de linkzijde van de regering (PS en SP.a) dat de burenrraad waakzaam zal blijven. Wij hopen dat de assemblee haar eigen politiek van onderop zal verder zetten door ondermeer via een meter-peterschapssysteem alles in het werk te stellen om het eindakkoord te laten respecteren zodat het als hefboom kan dienen voor andere acties.

De uitvoering van het akkoord zal niet over een leien dakje lopen. Het is nog niet helemaal duidelijk hoe het nieuwe akkoord toegepast zal worden. In het verleden hebben we reeds gemerkt dat sommige administraties nieuwe maatregelen (doelbewust of omdat ze te weinig informatie hebben) 'saboteren'. Er wordt soms verkeerde informatie gegeven of vluchtelingen worden met een kluitje in het riet gestuurd. Administraties voor vreemdelingen zijn vaak Kafkaïaans. Maar de burens van Elsene zullen de Afghanen niet in de steek laten. De burenrraad zal de solidariteit verder zetten door zoveel mogelijk vluchtelingen correct te informeren en te steunen in hun administratieve strijd. U zal er nog van horen!